

Broj: I-ZD-1-40/11

Dana: 5.06.2012.

Novi Sad

**Osnovna škola „..... ..“
n/r direktora škole
K. S.**

Predmet: preporuka

Pokrajinskom ombudsmanu se 20.3.2012. obratio građanin Đ. P. pritužbom na neblagovremeno i neadekvatno postupanje Osnovne škole „.....“ u R. Prema tvrdnjama roditelja, njegov sin T. P. je više godina trpeo verbalno omalovažavanje i psihičko nasilje od drugog učenika ove škole B. V. koje je redovno prijavljivao. Predstavkom se ukazuje i na neadekvatno ponašanje zaposlenih prema ovom učeniku, konkretno pedagoškinje N. Č, nastavnika hemije B. I., odeljenskog starešine Ž. Č. kao i direktora škole, u vezi sa tučom koja se dogodila 25.10.2011. u školskim prostorijama.

Postupajući po pritužbi roditelja učenika, Prosvetna inspekcija u Novom Sadu je izvršila inspeksijski nadzor, te je na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja izvela zaključak da u postupanju škole u vezi sa događajem koji se desio 25.10.2011. nisu uočene nepravilnosti. Pokrajinski ombudsman je 3.5.2012. po završetku istrage utvrdio da u postupanju Prosvetne inspekcije nije bilo nepravilnosti, te je postupak saglasno članu 31. Pokrajinske skupštinske odluke o Pokrajinskom ombudsmanu (*«Sl. list AP Vojvodine»*, br. 23/2002, 5/2004, 16/2005 i 18/2009 – *promena naziva akta*) obustavio.

Međutim, na osnovu uvida u priložena dokumenta o postupanju škole u vezi sa slučajem i to: zapisnik broj: IX-610-00141 od 20.01.2012., izjava navedenih u zapisniku, školsku svesku problemskih situacija, zapisnik tima za borbu protiv nasilja, zapisnik sa odeljenskog veća, zahtev za dostavu prevodnice kao i žalbu J. P. (majke učenika) od 24.11.2011. godine koju je Prosvetna inspekcija u Novom Sadu Pokrajinskom ombudsmanu priložila na uvid, navode podnosioca predstavke, okolnosti i krajnji ishod događaja, Pokrajinski ombudsman u skladu sa članom 33. stav 1. tačka 2. Pokrajinske skupštinske odluke o Pokrajinskom ombudsmanu („Službeni list APV“ br. 23/02, 5/04, 16/05, 18/09-promena naziva) daje sledeće

MIŠLJENJE

da škola u postupku zaštite učenika T. P. i B. V. od nasilja u školi nije u potpunosti postupala u skladu sa odredbama *Posebnog protokola za zaštitu dece i učenika od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja u obrazovno-vaspitnim ustanovama (Republika Srbija, Ministarstvo prosvete, 2007.)* kao i *Pravilnikom o protokolu postupanja u ustanovi u*

odgovoru na nasilje (Službeni glasnik RS, br. 30/2010), u delu koji se odnosi na primenu preventivnih mera i aktivnosti, upoznavanja svih zaposlenih, učenika/ca i roditelja sa radom tima za zaštitu od nasilja, zanemarivanja i zlostavljanja, kao i blagovremenu procenu nivoa rizika za bezbednost ovih učenika u cilju sprečavanja nasilnog ponašanja u školi.

OBRAZLOŽENJE

1. Vaspitno-disciplinski postupak koji je škola vodila u vezi sa događajem odnosi se isključivo na primenu mere u odnosu na fizički sukob koji se desio između dva učenika u prostorijama škole, T. P. i B. V. Dokumentacija koju je škola dostavila prosvetnoj inspekciji ne svedoči o bilo kakvim preventivnim radnjama i merama koje su se u školi sprovodile (savetodavni razgovori sa učenicima, pojačan vaspitni rad i sl.) u cilju blagovremenog sprečavanja nedozvoljenog ponašanja učenika, na šta se upravo odnosila pritužba podnosioca predstavke.

U pisanoj izjavi direktora škole navodi se da direktor, odeljenski starešina i pedagog škole nisu imali prijavu od strane roditelja i učenika koje bi se odnosile na navedene radnje (...“višegodišnje vršnjačko maltretiranje kroz kontinuirano verbalno nasilje sa elementima povremenog fizičkog nasilja i seksualnog uznemiravanja...”). Sa druge strane, učenik, T. P. pisanom izjavom tvrdi suprotno, da mu se tokom oktobra 2011. B. svakodnevno obraćao rečima „Gde si ..., pederu“, da razredni starešina, Ž. Č. i pedagoškinja škole, N. Č. po ovom pitanju nisu ..“htele da me saslušaju“, kao i to da „...povod ove tuče nije zanimao ni mog starešinu ni stručnu službu škole“. Učenik nadalje navodi da je do fizičkog kontakta došlo zbog...“dugogodišnjeg psihičkog ali i fizičkog maltretiranja (ističući informaciju da mu je od strane istog učenika još u četvrtom razredu slomljen prednji zub, o čemu je odeljenski starešina imala saznanja, kao i to da je u petom razredu iskusio pretnje nožem od strane drugog učenika, M. - ne navodi prezime), zbog čega se tada takođe obratio odeljenskom starešini da bi nakon prijave iskusio pretnje oca ovog učenika, ali ne i bilo kakav vid zaštite od strane škole. U školskoj svesci problemskih situacija (del.br 244 od 1.09.2011., 25.10. 2011. situacija) pedagoškinja škole, N. Č. zabeležila je informaciju koju je učenik, T. P. dao u vezi sa tučom navodeći da je u pitanju bila ...“ reakcija na duži niz verbalnog izazivanja od strane B.“, dok odeljenski starešina Ž. Č. beleži i konstatacije roditelja da je ...“fizičkom nasilju prethodio dug period fizičkog izazivanja i maltretiranja, kao i to da taj sukob datira još iz četvrtog razreda kada je B. T. u tuči slomio zub.“ Odeljenski starešina, sa druge strane navodi da se ni jedno dete, pre ovog događaja nije požalilo odeljenskom starešini.

Imajući u vidu sve navedeno, okolnosti celokupnog događaja, informaciju da T. P. čak primerenog vladanja koji nije bio sklon nasilnom ponašanju tokom prethodnih godina, da postoji opravdana sumnja u to da škola nije imala nikakvih saznanja o narušenim ličnim odnosima između njega i učenika B. V., a posebno činjenicu da je u završnom razredu osnovnog školovanja izvršen premeštaj u drugu školu - Pokrajinski ombudsman smatra da odeljenski starešina i pedagoškinja škole nisu dovoljno ozbiljno shvatile

tvrdnje učenika T. P., proverile informaciju o prisutnosti nasilja niti blagovremeno izvršile procenu nivoa rizika za bezbednost oba učenika.

*Pravilnikom o protokolu postupanja u ustanovi u odgovoru na nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje („Službeni glasnik RS“, br. 30/2010) nasilje i zlostavljanje definisano je kao svaki oblik jedanput učinjenog, odnosno ponavljalog verbalnog ili neverbalnog ponašanja koje ima za posledicu stvarno ili potencijalno ugrožavanje zdravlja, razvoja i dostojanstva ličnosti deteta i učenika ili zaposlenog. U ovom slučaju škola je bila dužna da odmah po saznanju da se nasilje dešava interveniše, proveri ove navode, te preduzme aktivnosti u cilju zaustavljanja nasilja, osiguravanja bezbednosti ovih učenika, smanjivanja rizika od ponavljanja i ublažavanja posledica, u skladu sa važećim propisima i Programom zaštite učenika od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja u školi. U postupku zaštite učenika potrebno je da škola odmah reaguje na pojavu bilo kakvih sumnji na prisutnost nasilja, upozna sve zaposlene o *Pravilniku o ponašanju u ustanovi* i kontinuirano radi na podizanju nivoa svesti i osetljivosti učenika, roditelja i svih zaposlenih na prepoznavanju ovakvih oblika ponašanja.*

Ovim putem podsećamo Vas na to da je **obaveza svih zaposlenih u školi da svako saznanje, a pogotovo usmenu ili pismenu prijavu učenika/ce da trpi nasilje, zanemarivanje ili zlostavljanje bilo kog nivoa shvate ozbiljno, intervenišu odmah preispitujući navode, te započnu postupak procene u skladu sa važećim propisima. Prioritet u ovom postupku ima, pre svega, lični doživljaj učenika/ca, a ne odraslih zaposlenih lica.** Akt nečinjenja je propust koji u ovoj fazi može značajno ugroziti bezbednost učenika/ca, narušiti poverenje u obrazovnu ustanovu, obeshrabriti prijavu ovakvih događaja i onemogućiti dalje sprečavanje ove pojave u školi.

2. Prema tvrdnjama roditelja, učenik T. P., pa ni oni kao njegovi roditelji, nisu se u konkretnom slučaju obratili članovima Tima za zaštitu učenika od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja u školi „.....“ u R., navodeći kao razlog nedostatak informacija o tome da u ovoj školi postoji ovakav vid zaštite.

Uvidom u podatke koje ste dostavili Pokrajinskom ombudsmanu kao odgovor na upitnik u vezi sa istraživanjem „Sprečavanje i zaštita od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja u školama APV“ koje je Pokrajinski ombudsman sproveo krajem prošle godine, konstatovano je da Tim za zaštitu učenika od nasilja, zanemarivanja i zlostavljanja u školi „.....“ u R. postoji od avgusta/septembra 2008. da broji sedam članova, da je u školi formiran i vršnjački tim protiv nasilja. U vašem odgovoru ističe se podatak da je škola informisala sve zaposlene, roditelje i učenike o pravima, obavezama i odgovornostima koje proizilaze iz *Pravilnika o protokolu postupanja ustanove u odgovoru na nasilje*, a da se informisanje zaposlenih vrši na sastancima, upoznavanje roditelja na savetu roditelja, a učenika na sastancima odeljenskog starešine i sastancima učeničkog parlamenta. Informacije, međutim, nisu raspoložive na oglasnoj tabli škole niti na školskom veb sajtu, škola ne raspolaže štampanim brošurama, podacima ili dokumentima u vezi sa načinima zaštite učenika/ca od nasilja koji bi deci u svakom momentu bili dostupni, a roditelji se sa ovim propisima ne upoznaju na roditeljskim sastancima.

Polazeći od okolnosti spornog događaja, podsećamo vas na to da je, **prema *Pravilniku o protokolu postupanja u ustanovi u odgovoru na nasilje, zanemarivanje i zlostavljanje* propisana obaveza članova tima za zaštitu učenika od nasilja, zanemarivanja i zlostavljanja u školi da blagovremeno informiše sve učenike/ce, zaposlene i roditelje o planiranim aktivnostima i mogućnostima traženja podrške u školi.** Radi unapređenja zaštite dece potrebno je da postojanje i rad članova tima za zaštitu učenika bude transparentan, da sa osobama koje čine ovu grupu budu upoznati kako zaposleni, tako i svi učenici/e škole kao i njihovi roditelji. Sve ovo odnosi se i na ulogu i aktivnosti vršnjačkog tima u školi.

3. Pritužba podnosioca predstavke odnose se i na ponašanje zaposlenih prema njihovom sinu, konkretno postupanje nastavnika hemije i pedagoškinje škole u konkretnom slučaju. Uvidom u pisanu izjavu T. P. u vezi sa postupanjem zaposlenih i pedagoškinje škole učenik navodi da mu je, u trenutku incidenta ...“prišao nastavnik hemije, B. I. i snažno gurnuo uza zid uz reči „Alo majmune, šta to radiš?“. Nadalje se ističe da je prijem kod pedagoškinje škole bio neprijatan, ...“čim smo ušli u kancelariju ona je počela da viče....pokušavao sam da joj saopštim da me B. već dugo maltretira i da me izaziva rečima i dodirima kao i mnoge u školi... prekidala me je i pretila da ću dobiti 3 iz vladanja... Kada je čula da mi B. preti kako će me pretući posle škole rekla je da je nju baš briga za to i da je tuča prošla“.

Iako se ovi navodi izričito ne potvrđuju u pisanoj izjavi nastavnika B. I., kao i pedagoškinje, N. Ć., ukoliko postoji i najmanja sumnja da su ovi navodi osnovani, ili ukoliko imate slične pritužbe od drugih učenika na slična ponašanja zaposlenih prema učenicima, podsećamo vas na značaj negovanja odnosa međusobnog razumevanja i uvažavanja ličnosti dece, učenika, zaposlenih i roditelja u školi. Imajući u vidu nadležnosti direktora škole, **potrebno je da verbalno ophođenje i postupanje zaposlenih prema učenicima bude u skladu sa odredbama *Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS“, broj 72/2009 i 52/2011.)***, o čemu direktor vodi računa a naročito ukazujemo da je:

Članom 43, stavom 2 propisano da zaposleni imaju obavezu da svojim radom i ukupnim ponašanjem doprinose razvijanju pozitivne atmosfere u ustanovi. U stavu 3 istog člana zakona propisano je da se ponašanje u ustanovi i odnosi dece, učenika, zaposlenih i roditelja uređuje pravilima ponašanja u ustanovi.

Članom 45 je propisano da je u ustanovi zabranjeno fizičko, psihičko i socijalno nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje dece i učenika, fizičko kažnjavanje i vređanje ličnosti, odnosno seksualna zloupotreba dece i učenika ili zaposlenih.

Članom 103, stavom 2 je propisano pravo deteta i učenika na uvažavanje ličnosti, a stavom 4 utvrđeno pravo na zaštitu od diskriminacije, nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja.

Imajući sve navedeno u vidu, Pokrajinski ombudsman, na osnovu člana 33. i člana 35. Pokrajinske skupštinske odluke o Pokrajinskom ombudsmanu («Službeni list APV», br. 23/2002, 5/2004 i 16/2005 i 18/2009), OŠ „.....“ u R. upućuje sledeću

PREPORUKU

1. Direktor škole OŠ „.....“, svi zaposleni, nastavnici, pedagog škole će ubuduće, svaku sumnju, usmenu ili pismenu izjavu o eventualnom prisustvu nasilja bilo kog tipa od strane učenika škole, roditelja ili trećeg lica tretirati sa naročitom pažnjom, i u skladu sa *Posebnim protokolom o postupanju ustanova u odgovoru na nasilje, zanemarivanje i zlostavljanje* reagovati interventno.
2. Imena i kontakti članova tima zaštitu učenika od nasilja, zanemarivanja i zlostavljanja, kao i prostorije i vreme u koje im se učenici mogu obratiti biće vidno istaknuti na oglasnoj tabli škole i objavljeni na školskom veb sajtu. Potrebno je da škola obezbedi i dodatni štampani ili pisani materijal koji sadrži informaciju o kontaktima članova ovog tima, a koji će učenicima u svakom momentu biti na raspolaganju
3. Ubuduće će sa aktivnostima članova tima za zaštitu učenika od nasilja, zanemarivanja i zlostavljanja, kao i vršnjačkog tima i mogućnostima zaštite u slučajevima nasilja, zanemarivanja i zlostavljanja biti upoznati svi učenici i zaposleni u školi. Informisanje roditelja o mogućnostima zaštite njihove dece, kao i radu članova ovih timova biće u sklopu dnevnog reda na roditeljskim sastancima
4. Škola će, ukoliko to nije do sada to učinila, doneti *Pravilnik o ponašanju u ustanovi* i sa njegovim sadržajem upoznati sve učenike i zaposlene. Direktor škole će ubuduće preduzimati mere koje su u njegovoj nadležnosti i sankcionisati ponašanja zaposlenih koja nisu u skladu sa poštovanjem prava deteta i učenika ove škole.

Osnovna škola „.....“ u R. će o ishodu postupka, kao i o preduzetim merama obavestiti Pokrajinskog ombudsmana u roku od 15 dana od dana prijema ove preporuke, a u skladu sa članom 33. Pokrajinske skupštinske odluke o Pokrajinskom ombudsmanu.

S poštovanjem,

ZAMENICA POKRAJINSKOG OMBUDSMANA

Marija Kordić